

NARODNI DNEVNIK

Izaja vsak dan opoldne, izvenredne nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 23.
UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 3.
TELEFON ŠTEV. 2352.

Rokopis se ne vračaja. — Oglasi po tarifi.

Pisanim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.632.

Koncentracijska vlada.

Ob novem letu so opozicijski listi s posebnim poudarkom pisali o potrebi koncentracijske vlade, ki da edino more privedi državo iz sedanjih težkih notranjih političnih situacij. In z vneto in spretnostjo so ti listi dokazovali, kako težke napake se še vedno gode v naši upravi in priznati treba, da ni bila ta kritika naših javnih razmer brez tehtne utemeljitve.

Toda samo negativna kritika ne zadoštuje, ker pač vsi v Jugoslaviji vemo, da je pri nas že zakon, da ni nobena stvar taka, kakoršna bi mogla in morala biti. Treba je tudi pozitivno povedati, kje je pot do zboljšanja in če pravi opozicija, da kaže to pot koncentracijska vlada, potem je treba tudi povedati, kje je tisti vzrok, da bi smeli o koncentracijski vladi to upati.

Na vse zadnje beseda o koncentracijski vladi nič ne pomeni in dobi šele vsebino, če vemo, kdo bo to koncentracijsko vlado sestavil. In v danem slučaju vemo, da bi sestavili pri nas koncentracijsko vlado šefi vseh naših političnih strank. Z drugimi besedami se pravi to: vsi tisti, ki danes vladajo in o katerih je opozicija »globoko prepričana«, da so za vsako vladanje popolnoma nesposobni, bi na vladi ostali. K njim pa bi se pridružili še St. Radić in Sv. Pribičević, ki sta oba že bila na vladi tedaj, ko se ni prav nič boljše vladalo, ko danes, temveč še mnogo slabše. Dejansko bi torej sestavili pri nas koncentracijsko vlado samo ljudje, o katerih še nismo dobili nobenega dokaza, da bi res znali vladati.

Pač pa smo dobili od njih neizmerno mnogo dokazov, da so nepopoljšljivi strankarji in da jim je stranka le prepo-gosto več ko vse drugo. Absolutno nepojmljivo je zato, zakaj bi bila od teh ljudi sestavljena koncentracijska vlada boljše od vseh drugih. Narobe mora človek sklepati, da bi bila koncentracijska vlada še slabša od sedanje, ker bi bilo v njej še več strankarskega prepira, ker bi pač bilo zastopanih v njej še več strank. Vendar ne bo nihče trdil, da je bila podana tudi le senca dokaza, da so se naši strankarji le najmanjše spremeni-li. Kakršni so bili, takšni so ostali in vsa razlika je le v tem, da danes z isto vneto zagovarjajo ideje, ki so jih preje pobijali, da so kratko malo začeli označevati nove »šlagerje«. A samo »šlagerje«, ne pa nove politike.

Izboljšanje more priti le, če pridejo na vlado tudi novi ljudje in le tedaj bi imela koncentracija zmisel. Ne vseh strank je treba koncentrirati, temveč vse ljudi je treba koncentrirati in sicer samo take moze, ki so dokazali, da so poštene in da nekaj znajo. In pa take ljudi, ki imajo direkten interes na tem, da se pri nas pravilno in dobro upravlja. Ne koncentracija strank, temveč koncentracija inteligence ter gospodarskih krogov, samo taka koncentracija je mogoča rešitev iz stiske.

Ne strankarji, temveč samo gospodarski krogi morejo rešiti gospodarsko krizo. Ne strankarji, temveč samo intelektualci morejo ustvariti novo mišljenje in izvesti evropeizacijo naših razmer. In samo gospodarski krogi morejo dvigniti produkcijo in odpreti državi nove vire dohodkov, ne pa strankarji, ki žive le od neproduktivnega strankarstva.

Ce je v vladi ena stranka več ali manj, se razmere prav nič ne izpremenijo. To smo videli že več ko enkrat. Če bodo v vladi zastopniki gospodarskih krogov, pa bo marsikaj v kratkem drugače, ker nihče ne občuti tako zelo na lastni koži vseh napak naše uprave, ko ravno gospodarski krogi. Ti redno plačujejo vsako napako naše uprave.

Proračun prosvetnega ministva pred finančnim odborom.

Beograd, 2. januarja. Včeraj dopoldne ob 10. se je v finančnem odboru nadaljevala razprava o proračunu ministva za prosveto. Prvi je dobil besedo poslanec HSS Pasarić, ki je govoril proti ukinjanju fakultet. Za srednje šole je zahteval več izobrazbe, ker sedanjí pouk ne zadovoljuje popolnoma modernih prosvetnih potreb. Posebno na periferiji države je treba zagotoviti dobro funkcioniranje srednjih šol, ker to zahtevajo koristi države. — Govornik navaja nato primere, kako nehijska so v mnogih krajih šolska poslopja. Krediti so nepravilno razdeljeni. Vladna politika na prosvetnem polju ni pravična. Čeprav goji govornik do g. ministra osebno simpatije, bo vendar glasoval proti proračunu.

Nato je povzel besedo minister za prosveto dr. Kosta Kumanudi in je odgovarjal na očitke opozicijskih govornikov. Izjavil je, da ne more podati ekspozice v finančnem odboru, pač pa bo to storil v plenumu skupščine. Zato se omejuje samo na posamezne opazke. Glede Pribičevićevih izjav o šolskih konvencijah z Rumunijo pravi Kumanudi, da ni res, da bi bile te konvencije škodljive za nacionalne in srezke interese. V politiki narodnih manjšin se držimo lojalno. Tako se bomo držali tudi v bodoče. Kar se tiče prosvetnega zakona, se bo sestavila komisija, ki bo izdelala za daljši čas program. Mnogo kreditov za šolska poslopja bo prenešenih na ministvo za javna dela, da ono zgradi šole iz velikega posojila, ki se bo najelo.

Kar se tiče ukinjenja šol, so te predloge izzvali bolj finančni kakor prosvetni razlogi. Ljudske šole se ne bodo ukinja-le, temveč samo srednje in visoke šole. Vlada stoji na stališču, da je srednjih šol preveč. Nepopolne srednje šole ne ustrezajo svojemu namenu in je bolje, da se zamenjajo s strokovnimi šolami. Meščan-

ske šole bo treba prenesti na oblastne samouprave.

Zamerja se nam da se ukinjanje fakultet ureja s finančnim zakonom. Ta odred-ba pa je začasna značaja. To vprašanje se ne more rešiti na hitro in kar čez noč. (Pribičević: Vprav to ni prav!) Kumanudi: Vprašanje ukinjenja fakultet se ne more obravnavati s stališča Beograda, Zagreba in Ljubljane, temveč je treba gledati, da se ohrani ravnovesje. Ni treba takoj očitati, če kdo dobi en dinar več ali manj.

Besedo je dobil nato Pribičević, ki se je bavil z izvajanjem dr. Kumanudija. Ko je še Joca Jovanović stavil neko vprašanje in je dr. Kumanudi na to odgovoril, se je seja prekinila in nadaljevala popoldne.

Ob začetku popoldanske seje je najprej govoril Milan Grol, ki je predlagal, da se znižajo subvencije za gledališča, in sicer za gledališče v Beogradu na 7.350.000 Din, v Zagrebu na 6.750.000 dinarjev, v Ljubljani na 4.450.000 Din, v Skoplju na 676.000 Din, za novosadsko in subtoiško gledališče skupaj na 767.000 Din, za sarajevsko in splitsko skupaj na 767.000 Din. Mariborskemu naj se dovoli 32.000 Din, petujoča gledališča pa naj dobe 100.000 Din. Na ta način bi se prihranilo 2 in pol milijona dinarjev. Grol hkrati predloga, da se gledališča črtajo iz državnega proračuna. V proračun naj se vnese samo subvencije za posamezna gledališča, ki naj dobe pravico, da porabljajo svoje dohodke.

Nato so bile sprejete še nekatere spremembe, nakar se je prešlo k glasovanju ter je bil proračun prosvetnega ministva sprejet z večino glasov. S tem je bila seja zaključena. Prihodnja seja je napovedana za danes dopoldne z dnevnim redom: proračun zunanega ministva.

FALZIFICIRANA SPOMENICA.

Beograd, 2. januarja. — »Vreme« in »Pravda« sta včeraj pisala, da vlada v enem delu radićevcev nerazpoloženje napram političnemu delovanju Štefana Radića. Iz vrst vodstva kmečko-demokratske koalicije trde glede na to, da je nadaljevanje intrig v beograjskem tisku proti tej koaliciji najboljši znak, kolikšna skrb je v beograjskih političnih krogih, posebno v vrstah onih, ki imajo oblast v rokah, izzval sam fakt kmečko-demokratske koalicije in pa dejstvo, da ves svet, ki ga ta koalicija predstavlja, stoji enodušno za njo. Ugotovilo se je, da je bila najprej v »Politiki« priobčena vest o nekakem nezadovoljstvu radićevcev proti politiki g. Štefana Radića. Predvčerajšnjim pa je napisala »Pravda«, da je 39 Radićevih poslancev sestavilo in podpisalo neko spomenico, v kateri protestirajo proti sodelovanju Radića s Pribičevićem in proti novi politiki, ki jo vodi Radić. Včeraj pa je pisalo »Vreme«, da je spomenico podpisalo 78 poslancev. Navajajo se tudi imena poslancev in vsebina spomenice. Pavle Radić in Svetozar Pribičević pa sta vse to odločno demantirala in izjavila, da je vse to intriga in prizadevanje, da se vnese zmeda med pristase in simpatizerje kmečko-demokratske koalicije. Viastodrži razširjajo te vesti, da bi zmedli simpatizerje koalici-

Da, potrebna je naši državi koncentracijska vlada, a ne koncentracijska vlada strankarjev, temveč koncentracijska vlada gospodarskih krogov in objektivnih intelektualcev. Do te vlade je sicer pot še daleč, toda dosegljiva, če ne bodo gospodarski krogi samo pasivni plačniki vladnih napak, temveč aktivni reformatorji.

cije v Beogradu. Svetozar Pribičević je glede tega včeraj sprejel novinarje in jim dal to-le izjavo:

»Spomenica, ki jo je včeraj objavilo »Vreme« je mistifikacija. Kakor je nekoč Forgač v Beogradu objavil take dokumente proti hrvatsko-srbski koaliciji, tako se tudi zdaj delajo v Beogradu falzifikati na škodo kmečko-demokratske koalicije. Cilj teh falzifikatov je, v takozvanih prečanskih kerajih napraviti zmedo in omajati zaupanje v kompaktnost in enodušnost kmečko-demokratske koalicije. Zato ti kraji ne smejo nasesti tem manevrom iz Beograda, ki mu žal služi tudi del beograjskega časopisja, da bi se obrezuspešila naša sveta in velika borba za enakost in enakopravnost. Da je dokument beograjskega »Vremena« potvoren, bom avtentično dokazal. Kot dan izročitve spomenice se označuje 16. december 1927. Ta dan je imela kmečko-demokratska koalicija plenarno sejo, ki sem ji predsedoval jaz. Kot podpisnik spomenice se označuje med drugim Mate Klarić iz Makarske, ki je isti dan imel na seji ognjevit in navdušen govor o sijajnem sprejemu, na katerega je nalezela ustanovitev kmečko-demokratske koalicije med narodom. Kot drugi podpisnik se navaja Ivan Banković. Ta je imel 2. septembra skupno konferenco kmečko-demokratske koalicije v Delnicah. Dalje se kot podpisnik navajata Nikola Preka, ki je eden najnavdušnejših pristavev te koalicije, in Rude Bačinić, od katerega sem 29. decembra prejel iz Biograda na morju brzojavko, v kateri pravi, da kmečko-demokratsko bratstvo tudi v tej občini slavi svojo zmago. Pozdravlja naše voditelje in učitelje z željo, da jih Bog živi še mnogo let.

Državni dolgovi rastejo.

Beograd, 2. jan. V finančnih krogih se bavijo z vprašanjem potrebe, da se uredi državni dolgovi. Zadnji čas so zopet narasli državni dolgovi in znašajo 744.839.655 Din. Stanje državnih dolgov je po zadnji statistiki tako-le: pokrajinski dolgovi: 16.355.719'36 Din, medvojni dolgovi 20.071.293.962 Din, dolgovi ujednjenja 72.254.633'22 Din, novi dolgovi naše države 12.693.414.929'16 Din. Skupaj znašajo vsi dolgovi 56.345.963.992'52 dinarjev.

SKUPEN NASTOP NAŠIH IN GRŠKIH OBLASTI PROTI KOMITOM.

Beograd, 2. januarja. Akcija makedonskega komiteja se ne omejuje samo na naše ozemlje, temveč se razteza tudi na grško ozemlje. Zato sta bili naša in grška država prisiljeni sporazumeti se o sodelovanju na bolgarski meji. Te dni so imeli zastopniki naših in grških oblasti sestanek, na katerem so se dogovorili o varnostnih ukrepih, ki naj se store skupno, da se onemogoči prehod bolgarskih komitov čez mejo. Razen tega so se zastopniki sporazumeli o ukrepih za ohranitev prometnih naprav.

PRORAČUN ZUNANJEGA MINISTRA.

Beograd, 2. januarja. Ker je bil stavljen danes na dnevni red finančnega odbora proračun zunanega ministva, je dr. Voja Marinković včeraj, četudi je bil še malo bolan, prišel v svoj kabinet. Voja Marinković je bil včeraj popoldne tudi v avdienci na dvoru.

RUMUNSKA KRALJICA MARIJA V BEOGRADU.

Beograd, 2. januarja. Rumunska kraljica Marija pride v Beograd danes ob 7. zvečer. Nasproti ji je bil poslan dvorni vlak.

KONFLIKT MED PILSUDSKIM IN VARŠAVSKIM POSLANIKI.

Varšava, 2. januarja. Včeraj je diplomatski zbor v Varšavi prišel v nasprotje z predsednikom Pilsudskim. Vsi tuji zastopniki so bili povabljeni k predsedniku Pilsudskemu. Reklo se jim je, da naj pridejo takoj, ker jim ima predsednik nekaj važnega sporočiti. Vsi zastopniki so res takoj prišli, toda našli niso niti Pilsudskega, niti njegovega pomočnika in tudi nobenega višjega uradnika. Tudi jim nihče ni vedel povedati, kaj je s tem sklicanjem poslaničkov. Vsi poslaniki so nato poslali Pilsudskemu kolektivno protestno noto zaradi takega postopanja.

MANEVRI ŠPANSKE MORNARICE.

Madrid, 2. januarja. Kakor javljajo, bo imela v teku tega meseca španska vojna mornarica pomorske manevre. Kraj, kjer se bodo manevri vršili, še ni določen.

SPORTNE VESTI.

Beograd, 2. januarja. Navzlic hudemu mrazu se je vršila včeraj nogometna tekma med Beograjskim športnim klubom in Edinstvom. Tekma se je končala z rezultatom 8 : 2 v korist Beograjskega športnega kluba.

REVANŽNA TEKMA MED AVSTRIJO IN JUGOSLAVIJO BO 6. MAJA 1928.

Dunaj, 2. januarja. Avstrijski zvezni kapetan je izjavil, da se bo revanžna tekma med Avstrijo in Jugoslavijo odigrala najbrže 6. maja na Dunaju. Isti dan bo igrala Avstrija proti Madjarski v Budimpešti. Avstrijski team proti Madjarski bo jako močan. Ta termin pa še ni povsem gotov.

Spomini Ivana Hribarja.

Prihodnji teden pričnemo objavljati izredno zanimive Spomine Ivana Hribarja, bivšega ljubljanskega župana, deželnega in državnega poslanca, poslanika in upolnomočenega ministra in pokrajinskega namestnika v Ljubljani.

Vsa novejša politična, gospodarska in kulturna zgodovina slovenskega naroda je obsežna v teh Spominih, saj je bil Ivan Hribar skozi deset- in desetletja tako v ospredju boja, ko nihče drug. A ne samo v ospredju boja, temveč tudi v ospredju ustvarjajočega dela, kakršnega žalibog današnja generacija več ne pozna.

Zato ne bodo »Spomini« Ivana Hribarja samo nad vse zanimiv pogled nazaj, temveč tudi o hrabrujočem pogledu v bodočnost, ki bo za nas sigurno svetla, če bomo le v mali meri razvili ono delavnost, ki je vse življenje odlikovala Ivana Hribarja.

Kako obsežni in kako globoko posegajo Hribarjevi Spomini v zgodovino slovenskega naroda, kažejo najlepše naslovi posameznih poglavij iz teh Spominov.

Obseg Hribarjevih »Mojih Spominov«.

Prvi del.

1. Otroška in dijaška leta.
2. Po poti k poklicu.
3. Samostojen podjetnik.
4. Slovensko uradovanje pri sodiščih.
5. Banka »Slovenija«.
6. Dr. Janez Bleiweisova sedemdesetletnica.
7. Narodni dom.
8. Josip Jurčič.
9. Slovensko dramatično društvo.
10. Narodna tiskarna.
11. »Slovenski Narod«.
12. Volitve v občinski svet ljubljanski.
13. Mestna hranilnica ljubljanska.
14. Ljubljanski mestni vodovod.
15. »Slovan«.
16. Biskup Josip Juraj Strossmayer.
17. »Ljubljanski Sokol«.
18. Izvolitev v deželni zbor.
19. Dr. Ivan Tavčar.
20. Dr. Danilo Majaron.
21. Deželna Hipotekarna banka.
22. Dr. Valentin Zarnik.
23. Vekoslav Legat.
24. Avgust Endlicher.
25. Hipotekarna banka kraljevine Dalmacije.
26. Fran Šuklje.

27. Preletav deželnozborskega narodnega kluba.
28. »Ljubljanski List«.
29. Simon Gregorčič.
30. Anton Aškerc.
31. Josip Gorup.
32. Knezoški dr. Jakob Missia.
33. Ivan Šubic.
34. Potres leta 1895.
35. Regulacija mesta ljubljanskega.
36. Izvolitev za župana.
37. Župansko poslovanje.
38. Ljubljanska kreditna banka.
39. Dalmatinska plovidba.
40. Drogodki meseca septembra 1908.

Drugi del.

1. Slovanski klub v Ljubljani.
 2. V Berlinu.
 3. V Petrogradu.
 4. V Moskvi.
 5. Na poti v Sofijo.
 6. Pri Češovu in Pašicu.
 7. Pri Hartvigu. — Na poti za Pašicem.
 8. Vnovič v Petrogradu.
 9. V Parizu.
 10. Po sarajevskem atentatu.
 11. Vojne napovedi.
 12. V policijskem zaporu.
 13. V preiskovalnem zaporu.
 14. Vnovič v policijskem zaporu.
 15. V Abtenau-i.
 16. V Št. Juriju ob južni železnici in v Mozirju.
 17. Po treh letih zopet v Ljubljani. — Osvobojenje.
 18. Iz Ljubljane skozi Reko v Trst, od ondod skozi Milan v Rim, tu sestanek s Pašicem; nato pot skozi Brindisi na Krf in od ondod skozi Dubrovnik in Sarajevo v Beograd.
 19. V Belem gradu. — Imenovanje za poslanika v Pragi.
 20. V Pragi.
 21. Imenovanje za Pokrajinskega namestnika. — Preselitev v Ljubljano.
 22. Politične reminiscence iz dobe namestnikovanja.
- Že ti naslovi dokazujejo, da Slovenci še nimamo tako obsežnih in tako zanimivih spominov, kakršni so Hribarjevi in zato smo tudi uverjeni, da bodo vsi naši naročniki z veseljem sprejeli našo vest o objavljenju Hribarjevih »Spominov«.
- Obenem se pa tudi nadejamo, da bodo vsi naši prijatelji sedaj še pomnožili svoje delo za naš list in mu v novem letu pridobili mnogo novih naročnikov.

Politične vesti.

O potrebi koncentracijske vlade je objavil Radičev »Narodni Val« obširno anketo, katere so se udeležili Svet. Pribeževič, Joco Jovanović, dr. Drljevič, Pavle Radič, dem. poslanec Grol in dr. Kraljač. Razven g. Grola, vsi, da je koncentracija nujno potrebna in to iz več razlogov. Že iz formalnega, ker bomo letos slavili prvi jubilej ujedinitve in treba ta jubilej proslaviti z manifestacijo edinstva, kar bi koncentracijska vlada najbolje dokazala. Se bolj pa je koncentracija potrebna iz vzrokov zunanje in notranje po-

litike. Vzroki zunanje politike so na dlani, notranje politične neprilike, ki da so vedno večje, pa kategorično zahtevajo, da dobimo vlado vseh najboljših ljudi in da ves narod sodeluje pri reformi uprave. Po mnenju Pribeževiča bi mogel biti šef koncentracijske vlade edini Ljuba Davidovič, dočim drugi o tem osebnem vprašanju molče. Joco Jovanović utemeljuje potrebo nove koncentracijske vlade predvsem z napakami sedanje vlade, ki da je hegemonistična in pokrajinska. Proti tej vladi mora voditi seljačka demokracija

brezkompromisno in odločno borbo. Najbolj globoka je izjava dr. Kraljača. Koncentracijska vlada je edina rešitev za državo, ker samo taka vlada bi mogla evropsizirati našo upravo. Ne več zločiva ene stranke, temveč bistrična nujnost je, da stopimo na novo pot in da središvilni odgovorni činitelji, da drvimo v prehod, če se vsa ta notranja politika kardinalno ne izpremeni. Treba priznati, da so vsi vodilji seljačke demokracije temeljito potrudili, da dokažejo, zakaj je sedanja vlada slaba. Ali ta negativna kritika ne zadostuje in morali bi tudi pozitivno dokazati, zakaj nova koncentracijska vlada ne bi odredovala od sedanje vlade samo njene oblasti, temveč tudi njenih namov. Zakaj bi morala biti nova koncentracijska vlada nujno boljša, na to vprašanje ni odgovoril ne eden od govornikov in vendar je to vprašanje najvažnejše.

Naš berlinski poslanik Paľudžić je sprejel tuje novinarje in jim dal daljšo izjavo o politiki Jugoslavije. Med drugim je dejal: Samo pravica je, da balkanski narodi ne žele miru. Že dejstvo, da žive v jugovzhodni Evropi samo seljački narodi, dokazuje, da so ti za mir. Jugoslavija ima samo eno željo, da po tolikem trpljenju razvije v miru svojo kulturo. Zato se veselimo vsake stvari, ki more zagotoviti mir in smo s simpatijami sprejemali nemško delo v Ženevi. Velik del zasluga za pomiritev, ki se kaže na pragu leta 1928, pripada Nemčiji. Kakor hitro bo zavlada pomiritev na zapadu, bo tudi na Balkanu voja nemogoča. Balkan ima samo eno željo, da se nihče ne vmešava v njegove zadeve.

Sporazum med Spahom in Andrićem. — Med JMO in NRS je bil dosežen glede sarajevske oblasti skuršitine popoln sporazum. Po tem sporazumu dobe muslimani oblastnega predsednika, 2 tajnika in 4 člana oblastnega odbora, radikali podpredsednika, 1 tajnika in 3 člana oblastnega odbora, radičevci pa 1 tajnika in 1 člana oblastnega odbora.

Peeterjska vest o nezadovoljstvu nekaterih poslancev HSS vlad koalicije s Pribeževičem. Poslanci radikalni krogi poročajo, da je te dni pridobil 18 radičevskih narodnih poslancev posebno spomenico vsled nezadovoljstva s politiko HSS. V tej spomenici se poslanci pritožujejo, da še niso bili podani nobeni računi o uporabi agitacijskega fonda ter o denarju, ki je prišel iz Amerike. Tudi računi o izločitvi seljaškega doma še niso bili položeni. Ker se danes zahteva vodstvo stranke, da plača vsak poslanec od dnevnice 3500 dinarjev mesečno v strankarski fond, zahteva opozicija, da se ji o uporabi tega denarja polože računi. Opozicija zahteva nadalje, da se ne najo familiarni volvi v vodstvu stranke. Opozicija zahteva nadalje, da vstopi HSS v vlado in je proti seljačko-demokratski koaliciji, ki je imela samo ta uspeh, da je rešila Pribeževiča iz izločitve. Agresivna politika Pribeževiča je za volivce HSS samo v škodo. Enako je opozicija proti posl. Drljeviću, ki da ima prevelik vpliv na St. Radiča. Končno zahteva opozicija posebno sejo kluba, na kateri naj bi se vsa ta vprašanja rešila. Spomenico so baje podpisali poslanci: Preka, Kežman, dr. Banković, Markotić, prof. Krpan, Vuković, Klarič, Kostopić, Kraljič, Bačinić in še nekateri drugi. Zgornji listi to vest radikalov odločno demantirajo in pravijo, da ni nič drugega ko radikalna intriga, da bi z njo razbili enotnost opozicije.

Kulturna konvencija s Čehoslovaško. Med Če oslovaško in Jugoslavijo bo v kratkem sklenjen sporazum o ožjem kulturnem in gospodarskem sodelovanju in sicer v obliki gospodarske in kulturne konvencije. Kulturna konvencija je po večini že gotova, dočim se imajo nekatera vprašanja gospodarske konvencije še rešiti. V ta namen je povabljen delegacija čehoslovaškega parlamenta v Beograd in bodo tedaj rešena vsa še sporna vprašanja. Predvsem gre za izvoz jugoslovanskega tobaka. Delegacija čehoslovaškega parlamenta pride v Beograd 21. januarja in bo nato obiskala tudi Zagreb in Ljubljano. V Jugoslaviji bo ostala 8 dni.

Brind o novem letu. Francoski zunanji minister Brind je v intervjuu z ameriškim novinarjem izjavil, da je leto 1927, ki je skušalo zlobiti narode, zmanjšalo prostor, ki je delil kontinente, zlasti pa Evropo in Ameriko. Z zadovoljstvom je poudaril Brind željo, ki je vedno močnejša, da ne pride med Francijo in Združenimi državami nikdar do vojne. Brind je prepričan, da bo v kratkem s svečanim aktom proglašeno večno prijateljstvo med obema državama. Verujem, je nazadnje izjavil Brind, da bo leto 1928 nova etapa za razvoj mednarodnega duha arbitraže in organizacije mira.

Mu-solini popušta. Rimski poročevalec »Echo de Paris« trdi v posebnem dopisu, da se je mogel po avdiciji pri Mussoliniju informirati o dobro obveščenih in vodilnih italijanskih državnikih o namerah italijanske vlade pri ureditvi francosko-italijanskega odnosa. Tako iz razgovora z Mussolinijem, ko iz razgovora z drugimi politiki se more sklepati, da je Mussolini realen politik in da ne namerava staviti nobenih preteranih zahtev. Nasprotno bo stavlil Mussolini samo take zahteve, ki jih bo mogla francoska vlada po večini izpolniti. Če bi se s francoske ali italijanske strani pri pričetku razgovorov storile kakšne neurejenosti, bi bili odločajoči med Rimom in Parizom kompromitirani in verjetno bi nastala vprašanja dobrih odnosov.

Snowden za koalicio delavske stranke z liberalci. Izstop Snowdena iz neodvisne delavske stranke je vzbudil v političnih krogih veliko zanimanje. Sicer pa je bil Snowden vedno proti ekstremnim socializmom. Pravijo, da si sedaj Snowden prizadeva doseči koalicio z liberalci. Mnogo znakov je, da pridobi Snowden v delavski stranki vedno večji vpliv in če bi moral Macdonald vsled boleznih odstopiti, potem postane najbrže Snowden njegov naslednik. Je to znak, da izgublja radikalizem in delavski stranki na veljavi.

Nove aretacije avtonomistov v Alzaciji-Loreni. Po hišni preiskavi na sveti večer je policija sedaj na podlagi zaplenjenega materiala aretirala 13 voditeljev avtonomističnega gibanja v Alzaciji-Loreni. Zlasti pa je začela policija zasledovati člana »Schutzbunda«, ki so ga ustanovili avtonomisti v zaščito proti napadom fašistov in ekstremnih elementov. Ta »Schutzbund« je bil skoro vojaško organiziran in je bil v zvezi tudi z nemškimi nacionalističnimi krogi iz rajha. Preiskovalni sodnik je odredil aretacijo najbolj vidnih članov »Schutzbunda«.

Intervencija Japonske v severni Kitajski pričakovana. Ponovno izkrcanje japonskih mornariških čet v Tientsinu je vzbudilo v Pekingu veliko razburjenje. Intervencija Japonske bi nastala, ker se je Cancin naslonil preveč na Ameriko in dovolil Ameriki znatne koncesije. Zlasti pa je Japonce razburilo, da bi Amerikanci izgradili radio-postaje v Mandžuriji. Enako so Japonci tudi proti amerškemu posojilu južno-mandžurski železnici. Mnogi politični krogi sodijo, da je bila na številnih konferencah japonskega ministrskega predsednika Tanaka z japonskim vojnim ministrom sklenjena japonska intervencija v severni Kitajski.

Petrolejski boj med Mehiko in Severno ameriškim Združenim državami končan. Po novih dobrih ugovorih ameriške petrolejske družbe v Mehiki zopet vse pravice, ki so jih imele do leta 1917. Pač pa bodo te družbe malo bolj obdačene. Tako namerava Calles uvesti 10 odstotni pribitek na zemljiški davek in poleg tega obdačiti tudi petrolej, ki se izvaja iz Mehike. Na ta način bi dobila Mehika 15 milijonov dolarjev novih dohodkov na leto.

KRATKE VESTI.

Vsled sklepa centralnega izpolniteljnega komiteta so izgubili Rakovski, Preobraženski Kamenjev vsa svoja službena mesta.

Novo latisko vlado je sestavljal Nemec posl. Schiemann, urednik lista »Rigaische Rundschau«. Znan je tudi po svoji udeležbi na manjšinskem kongresu v Ženevi.

Angleška špijonaža.

23. julija 1925.

po nesrečni smrti, je prejela njegova vdova od zelo korektnega in pri celi zadevi udeleženelega meča, generala Clive-a, tedanjega vojaškega angleškega attacheja v Parizu dopis sledeče vsebine:

»Zvedel sem, da v ar ivih War - Officea (ministrstvo vojne) ne eksistira noben akt niti nobena sled, ki bi govorila o aretaciji vašega meča, niti pojasnjevala od Vas navedeni slučaj.«

Sele po daljši intervenciji zunanega ministrstva, kakor tudi po direktnem nastopu francoskega veleposlanika v Londonu je dobila vdova po profesorju Chevreauju januarja meseca l. 1926 sledeči pripis zunanega ministrstva:

»Čast mi je, naznaniti Vam, da je na naš pritisk uvelod londonski Foreign Office novo preiskavo v zadevi Vašega soproga in sporočil vašemu veleposlaniku to-le:

Foreign Office želi končati to stvar, ker tega cel slučaj, odnosač se na aretacijo gospoda Chevreauja, sedem let nazaj v preteklost, in zaradi tega zanj ni več mogoče odrediti novo preiskavo.«

Tako je slavna Intelligence milostno pristala, da na ta način rehabilitira spomin profesorja Chevreauja. Odpustila je mučencu zločine, ki jih je na njem zagrešila. V zameno za to uslugo pa je morala vdova pokazati trdno voljo, da hoče umreti od gladi; kajti Intelligence Service si ni svesta nobene krivde: šlo je le za odstranitev nekakega človeka in vrh tega je bil le Francoz!

USODNI DOKUMENT. — GOSPODA VAINEU IN SAFAROV.

Bilo bi sicer močno in diskretno vprašanje, če bi kdo vprašal vodilne ljudi v Intelligence Serviceu za Hythejevega dokument, toda konfuzija ob tem vprašanju bi spravila samega poveljnika Intelligence v največjo za-

drego, kajti v arhivih Intelligence Servicea na londonske Downing Street št. 10 je en fascikel prazen. In to je baš fascikel Hythejevih dokumentov, ki je doslej postal dokument, prinašajoč nesrečo, dokument, o katerem se v pisarnih Intelligence ni smelo govoriti.

Kljub temu pa je njegova zgodovina zelo zanimiva, dasi na videz suhoparna; iz nje se precej jasno kaže, zakaj dokument ni le izginil ampak tudi zakaj ne sme nihče govoriti o njem. Bilo je začetkom maja l. 1917, ko je kapitan Elwin, eksponent balkanske sekcije Intelligence Servicea, zadržal v svoji uradni pisarni v Solunu, zanimivo brzojavko, poslano šifrirano gotovi veliki banki v Rim. Kapitan Elwin je še isto noč lahko s pomočjo izdanega ključa dešifriral brzojavko, ki se je glasila tako-le:

Baš je dospela vest iz Newyorka, podpisana Haas, katere obseg sporočam: Vaš brzojav, podajajoč podrobni obraz situacije, je bil izročen pravim rokam. Delamo skupno s pomočjo Kopenhagna in pričakujemo angleškega privoljenja, da pričnemo z akcijo v prijetu. Brandeis je glasom potrdil večeraj javil Rots... Zagotovite naše zaveznike, da jim damo najširšo podporo. Podpisan: Wieseman.

Kapitan Elwin, ki mu je bila cela stvar znana, je sedel, da takoj napiše k tej brzojavki uradni komentar, ki se je doslovno glasil tako:

»Skupno delo s posredovanjem Kopenhagna. Imamo vse dokaze, da smo lahko pripravljeni, da je treba pod tem imenom razumeti društvo ruskih revolucionarjev in mednarodnih agentov, ki se baš zdaj nahajajo v Kopenhagnu. Help... uradno zagotovil voditelja ekstremnega gibanja, da bodo v najkrajšem času lahko zopet dobili Rusijo. Vainen in Safarov sta bila dočena, da osebo spremljata Ulijanova. Potrebno je takoj izslediti, če nimata ta dva stikov z našimi agenti na severu in posebno če nave-

deni Rots... ni istoveten s kapitanom iste- ga imena, ki je v naši službi v pisarnah na Downing Streetu. Podpisan: Elwin.«

Telegram in njega uradni komentar sta bila zaupno in najhitrejšim putem poslana siru Hytheju, podnačelniku Intelligence Sermy Corps-a v Londonu. Po tej vesti je pričakoval kapitan Elwin čim prej zasluženovo povišanje. Toda mesto tega je prejel ukaz, da se vrže v ječo.

5. julija 1917 so stopili v zgodnjih urah v njegovo pisarno oboroženi vojaki. Brez preiskave je bil odpeljan na transportno ladjo in tam zaprt v samotno celico. Sele, ko je bila ladja na širokem morju, je nesrečno izvedel, da ga smatrajo za človeka, ki je v zvezi s sovražnikom. K sreči se je transport moral zastaviti pri Malti in ladja se je usidrila v pristanu La Valetta. Elwin je s pomočjo ladijskih častnikov dosegel to milost, da so ga peljali k lordu Methuenu, guvernerju otoka. Lord Methuen je bil pošten vojak. Na svojo odgovornost ukaže osvoboditi kapitana Elwina, ki ga je ladijski zdravnik Van Milligan proglasil za telesno in duševno popolnoma zdravega.

Toda to kapitanu Elwinu ni zadoščalo. Ni hotel le svobode. Hotel je reči tudi zadnjo besedo v celi tej nejasni zadevi. Vkrad se je na prvi osebni parnik in prišel 1. avgusta v London, kakšne četrt ure pozneje se predstavi siru Philipu Kerru, nasledniku lorda Hythe-a — kajti lord Hythe je nena- doma umrl skrivnostne smrti v mesecu maju, točno tri dni potem, ko je prejel solunski dokument.

Sir Philip Kerr je sprejel kapitana Elwina nad vse prijazno. Toda odredil je, da se podvrže pregledu zdravniške komisije, ki naj odloči, če je sposoben zopet nastopiti službo ali ne. Ta sanitetna komisija, obstoječa iz petih častnikov Intelligence Servicea je po kratki seji soglasno sklenila, da je kapitan Elwin popolnoma blazen in da je vseskozi potrebno, da se ga odda v blaznico. Kapi-

tan Elwin se brani in zahteva sestavitev nove komisije, tokrat le zdravniške. Novi ekspertji proglašajo soglasno, da je kapitan po duhu in telesu popolnoma zdrav.

Sit tega postopanja je podal kapitan Elwin demisijo na častniško čast v službi Intelligence Servicea in prošil, da ga uvrste v letalsko četo s sedežem v Readingu. Toda tu ni ostal dolgo. Drugi dan po svoji uvrstitvi — 19. septembra — je dospel ministrski odlok, glasom katerega je bil takoj črtan iz aktivne armade. Elwin je dan na razpoloženje s polno penzijo in odklopanjem, kajti po preiskavi in nazorih poklicanih faktorjev je pridržal kopijo zloglasnega akta Hythe-a, ki jo je skril na varnem kraju. In original tega akta je po čudnem naključju — izginil pri preiskavi kapitana Elwina.

Eksistira edino le en akt, ki je v nekakšni oddaljeni zvezi s tem dogodkom. Nahaja se v arhivu White-Hallu in se tiče preiskave, ki jo je odredil general Knox v Sibiriji, glede zadnjih dni carske rodbine. Ta dokument se glasi tako-le:

Št. 38. Generalu Knoxu, War Office — London. Nujno.

Omsk, 5. februarja 1919. — Kar se tiče naprošenega obvestila o pobiti carski rodbini, je mogoče javiti, da so bili Sovjeti, ki jim je bila carska rodbina izročena v varstvo, razdeljeni na dva tabora. Prvi je skušal rešiti carsko rodbino, dočim je drugi — po številu pet oseb — vztrajal na tem, da se jo takoj ubije. Med temi zadnjimi sta bili posebno dve osebi kot posebno odgovorni za pobjo carske rodbine. Imenujete se Vainen in Safarov. Dajte lahko javljati, da...

Vainen in Safarov, dve imeni iz izgubljenega Hythejevega dokumenta, imeni, ki je vedel zanje kapitan Elwin, ko je v noči početkom maja razreševal rumsko brzojavko in ji napisal svoj usodni komentar. Lord Hythe je umrl tri dni potem, ko jo je sprejel — Kapitan Elwin je umrl sedem let po svojem boju z Intelligence Service-om.

Popuščanje napetosti med Italijo in Jugoslavijo.

r. s. — V Italiji, 28. decembra.

O zadnjem razgovoru italijanskega poslanca v Beogradu, generala Bodrera, z ministrom zunanjih stvari, g. Marinkovićem, ki se je vršil 23. t. m. v ministarstvu zunanjih stvari v Beogradu, je med vsemi večjimi italijanskimi listi edino le milanski »Corriere della Sera« objavil kratko vest svojega beografskega poročevalca, vsi ostali italijanski listi, pa so ta dogodek večinoma popolnoma prezrli in niso niti posneli vesti po milanskem listu. Sivar je pač razumljiva, če se upošteva, da je bil tiste dni ves italijanski tisk naravnost že skoraj do blaznosti navdušen zaradi prevedbe italijanske lire na zlato podlago in so bili vsi njegovi stolpci polni in prepolni lasne in od zunaj narode ne hvale tega ukrepa fašistovske vlade. Zato so pač listi prezrli oni dogodek, o katerem je »Corriere della Sera« pod zelo značilnim naslovom »Razgovor med Bodrerom in Marinkovićem, ki mu Beograd pripisuje veliko važnost«, poročal 24. t. m. takole:

»Italijanski minister general Bodrero, ki je prišel v ministarstvo zunanjih stvari, se je dolgo časa razgovarjal z ministrom Marinkovićem. O razgovoru, ki se je vršil v ozračju priščne mirnosti, se čuva absolutna tajnost. V takojšnjih službenih in političnih krogih vzbuja ta razgovor v ostalem znaten optimizem z ozirom na italijansko-jugoslovenske odnose. Vsekakor se razgovoru pripisuje velika važnost.«

Kakor receno, je italijanski tisk ta dogodek popolnoma prezrli, ali hote ali neho, in v niti enem italijanskem listu ni bilo doslej niti najkrajše pripombe k tej stvari, celo niti ne v samem »Corriere della Sera«. Vse drugače pa v francoskem tisku, ki je na vest o tem razgovoru naslonil obsežna razmotrivanja o italijansko-jugoslovenskih odnosih, katerih italijanski tisk nikakor ni mogel prezreti. Tako se sedaj v italijanskih listih precej razsežno razpravlja o znakih popuščanja italijansko-jugoslovenske napetosti, toda seveda le v smislu glasov francoskega tiska.

Posebno se poudarja, da je »Tempo« posvetil svoj uvodnik italijansko-jugoslovenskim odnosom in da vidi ravno v zgoraj omenjenemu razgovoru generala Bodrera z gospodom Marinkovićem znak, da se ustvarja za prijateljsko ureditev med Italijo in Jugoslavijo nastalih, tuptam celo tudi vznemirljivo izgledajočih vprašanj ugodno ozračje. Brez lastnih pripomb navaja potem italijanski tisk, kako je v smislu »Tempo« izvajanj pač težko priti do neposrednih pogajanj med Italijo in Jugoslavijo z ozirom na sedanje stanje javnega mnenja v obeh državah in kako zlasti tiranska pogodba še vedno vnuemirja Srbe, ker se jim nadvladava Italije nad Albanijo zdi stalno ogroževanje varnosti Jugoslavije, dočim pa na drugi strani hote fašistovski tisk videti v vsaki jugoslovenski patriotski manifestaciji demonstracije proti novi italijanski politiki na Balkanu, v kateri pa drugi vidijo obnavljanje nekdanje avstrijske politike »Dranga nach Osten«. Pogajanja za spravo so bila doslej nemogoča zaradi obsežnega nezauznanja in še tembolj, ker na eni strani smatrajo Jugoslaveni za potrebno, da dobe predvsem formalno zagotovilo glede načina, kako namerava Italija tolmačiti tiransko pogodbo, dočim pa na drugi strani Italijani zahtevajo, da jugoslovenska narodna skupščina nemudoma ratificira neitunske konvencije. Tak je bil položaj, položaj brez izhoda, 11. novembra t. l., ko je bila podpisana francosko-jugoslovenska prijateljska pogodba, kateri je fašistovski tisk na vsak način hotel navesti emko ost proti Italiji. Enajst dni po podpisu francosko-jugoslovenske pogodbe pa se je podpisala vojaška zveza med Italijo in Albanijo, ki v resnici potrjuje posebni položaj, ki si ga je pridobila italijanska politika v Albaniji. Gospod Mussolini, da je v svojem poročilu v ministrskem svetu zavrnil krivo tolmačenje francosko-jugoslovenske prijateljske pogodbe in priznal njeno absolutno lojalnost, a z druge strani pa je tudi resnica, da ima druga italijansko-albanska pogodba vojaški značaj in namen, ki sta točno opredeljena, toda jasno pa je vsekakor, da se more uveljaviti le tedaj, če bi bila kršena neodvisnost in teritorialna celovitost Albanije, kar pa je izven vsake verjetnosti.

Naslednje odstavke »Tempo« izvajanj pa navaja italijanski tisk dobesedno v ce-

loti, toda tudi brez dostavka vsakršne lastne pripombe:

»Res je tudi, da so živahne polemike, ki so se pričele z ozirom na to stvar, zopet opozorile na napetost v odnosih med Rimom in Beogradom in na nevšečnost je pritiskala na odnose med Francijo in Italijo. Razumelo se je nevarnost in ta vprašanja so se jela pretresati s splošnega vidika ter se ve, kako se je po govoru gospod Brianda in poročilu gospoda Mussolinija ozračje med Parizom in Rimom srečno razjasnilo. Naravno je torej, da bi sledila popustitev napetosti med Rimom in Beogradom in da bi se iskreno hotelo storiti nekaj, da bi se našel temelj za ureditev vprašanj med Italijo in Jugoslavijo. Razumelo se je, da zaradi svojega posebnega položaja v Jadranu Italija ne more pristati na to, da bi se ne zanimala za Albanijo, katere neodvisnost pa je enako dragocena za varnost kraljevine SHS.

»Če je italijansko-jugoslovensko vprašanje košljivo, pa vendar ni nemogoča pravična rešitev. Dejstvo, da je imel italijanski poslanik v Jugoslaviji dolg razgovor z gospodom Marinkovićem, čegar prednost in spravljivost sta znani, tvori vsekakor ugodno znamenje. Morda se ne sme pretilravati važnost tega prvega razgovora, ki se je, kakor se zdi, vrtil edinele okoli temelja spora, ki pa more odpreti pot nadaljnim razgovorom. Vsekakor se mora italijansko-jugoslovenska pogodba iz leta 1924., kateri so sledile ne se ratificirane neitunske pogodbe, v kratkem obnoviti. Mogoče je, da je o tem vprašanju italijanski poslanik v Beogradu hotel razpravljati z gospodom Marinkovićem in morda se tudi najde izhodišče za razsežnejša pogajanja. Če bi bilo tako, bi bilo treba le čestitati na popustljivost napetosti, ki je znanege interesa z evropskega vidika.«

Ne da bi dodajal tem izvajanjem pariškega, s francoskimi službenimi krogi v kar najbližji zvezi se nahajajočega lista tudi le najmanjšo lasno pripombo, prehaja italijanski tisk neposredno k izvajanjem drugega pariškega lista »Journala«, ki pravi, da se francosko-italijanska pogajanja prično takoj po prihodu novega francoskega veleposlanika g. De Beaumarchaisa v Rim in da je pričakovati objestranski zadovoljivi uspeh teh pogajanj, tičočih se posebnih francosko-italijanskih vprašanj, toda ono veliko nespornost, ki je izzivalo napetost zadnjih mesecev, pa da more izginiti edino le na podlagi lojalnega sporazuma držav na obalah Jadrana. Se pač res lahko trdi, da je francosko-jugoslovenska pogodba bistveno mirno-ljubnega značaja, toda dokler so Italijani in Srbi v sporu med seboj, se Francozi ne morejo postaviti na stran Srbov, ne da bi se Italijani čutili prizadeti. Tako, da je le en sam način za vzpostavitev ravnoteže in sicer iskren sporazum med Rimom in Beogradom. Stvar, da je tako očitna, da so se takoj, ko se je pokazala možnost nje izvedbe, že prijavili tisti, ki hočejo loviti v kalnem. Pogajanja med Francijo in Italijo, da so se komaj napovedala, pa se je že izjavljalo, da ne bodo uspela, češ, ker Italija zahteva preveč, Francija pa daje premalo, in komaj so se obnovili stiki med Italijo in Jugoslavijo, pa se že napoveduje, da se izjavijo vse, zaradi sklenitve zveze med Italijo in Grško. Grški minister zunanjih stvari, da sicer ni izjavil tega, ko se je vrnil iz Rima v Ateue, toda gre mu pa za ureditev spornih stvari med Grško in Jugoslavijo, torej očitno za rešitev solunskega vprašanja, katero bi bilo že zdavnaj rešeno, če bi ga ne zapletalo neprestano sumničenje in teknenje. Res da je, da je rešitev vseh teh nespornostnih prvi pogoj za stabilizacijo Balkana, toda uprega se pač voz pred vole, če se govori o stviritvi balkanskega Lokarna po ureditvi vseh medsebojnih spornih vprašanj.

In tako potem za »Journalom« še cela vrsta drugih francoskih listov, toda vse, kakor sem že ponovno omenil, brez najmanjše lastne pripombe italijanskih listov, ki očitno še nimajo s strani italijanskega zunanjega urada navodil, kako stališče naj zavzamejo z ozirom na popuščanje napetosti med Italijo in Jugoslavijo. Vsekakor pa je že dejstvo, da italijanski listi navajajo tako točno in obsežno tozadevna izvajanja francoskih listov, precej zanesljiv znak, da se to »popuščanje« v resnici že pripravlja in najbrž ne brez znanja in vpliva Pariza.

Dr. Pavel V. Breznik:

Beograd ali Belgrad?

Oj, stojaj, stojaj, Beli grad!
(Slovenska narodna pesem.)

Prestolice naše države pišejo danes mnogi Slovenci Belgrad, češ, da je to edino pravilna slovenska oblika in bi se torej pregrešili napram svojemu materinskemu jeziku, če bi pisali srbsko obliko Beograd.

Trditve, da je Belgrad pravilna slovenska oblika, pa ne diži. Pravilna slovenska oblika bi bila samo Beli grad, kot jo rabi stara slovenska narodna pesem. To mesto je neko čisto določeno mesto in se sme zato pridevnik rabiti samo v svoji določni obliki »beli«, ne pa v nedoločni obliki »bel«, kajti to ni neki bel grad, temveč točno določeni Beli grad, glavno mesto naše države.

Ravno tako je nepravilna oblika Zidan-most ali Zidan most. Edino pravilno je Zidani most, kajti ta izraz znači čisto določeni most (in po njem kraj poleg tega mostu), ne pa splošno neki zidan most.

Enako Stari grad (pri Novem mestu) in ne Starograd ali Star grad.

Res je sicer, da ljudska govornica včasih ne dela razlike med določno in nedoločno obliko moškega pridevnika s tem, da izpušča končnici in določne oblike, toda tega ne posnemamo nikjer v pisnem jeziku, ker ni pravilno.

Edina pravilna slovenska oblika bi torej bila Beli grad, med tem ko je Belgrad pravič nepismena ljudska oblika (kot izgovarjajo), drugič pa (kot pisava) slovanka po nemškem načinu, ki se protivi čolu slovenskega jezika. Nemški Weissenburg ali Altenburg se ne da presaditi v slovensčino z Belgrad ali Stargrad (skupaj pisano kot v nemščini), temveč le z Beli grad, Stari grad.

Izberemo imamo v slovensčini torej samo med dvema oblikama, med slovensko Beli grad (Belega grada, v Belem gradu) in med srbsko Beograd (Beograda, v Beogradu). Za katero naj se odločimo?

Absoluten purist se bo odločil za prvo, češ, da je to slovenska oblika in ima prednost pred fujo obliko. S svojega stališča ima prav, toda nastane vprašanje, kam pride, ako hoče to svoje stališče dosledno izvajati. Če mora z Beli grad prevesti zemljepisni tuji izraz Beograd, potem se mora za Salzburg rabiti že od nekaj v slovensčini udomačeni prevod Solnograd, za München Monakovo, za Dresden Draždane itd., no, in če smo dosledni za Oxford, Ochsenfurth in Bosporus za Volovski brod. Pridemo ad absurdum!

Danes je nasprotno vsepovsod tendenca, da se zemljepisna imena pišejo v vseh jezikih tako, kot jih rabi narod, ki tam stanuje. Redko izjemo izvirno le zelo znana geografska imena, ki so že dolgo ukoreninjena, n. pr.: mi Slovenci bomo vedno rekli, da je nekdo bil na Dunaju in ne v Wienu, enako kol bodo Hirvali rekli u Beču, ali pa Francozi Londres in ne London, Nemci Rom in mi Rim, a ne Roma itd.

Za »Belgrad« pa to ne velja, ta neslovenska oblika se je pri nas uvedla šele pred nekaj leti polom nekaterih časopisov.

Ker je oblika Belgrad napačna, a pravilna slovenska oblika Beli grad danes sploh ni v rabi, bi bilo priporočati, da se iz zgoraj navedenih vzrokov poprimemo vsi oblike Beograd, kot jo rabi narod, ki tam stanuje. S tem se nikakor ne pregrešmo proti svojemu jeziku: naj oslone v našem jeziku srbski naziv Beograd, kot je ostal nemški Berlin ali švedski Stockholm.

Za Beograd govori tudi praktična stvar: zakaj ne bi vsi Jugoslaveni nazivali vsaj svoje skupne prestolice z enim in istim skupnim imenom?

K sklepu omenim še, da skušajo danes Srbi izraz Beograd uveljaviti tudi v inozemstvu in s tem enotnim nazivom nadomestiti francoski Belgrade (izgov. belgrád), angleški Belgrade (izgov. belgrejd), nemški Belgrad (izgov. belgrád) in laški Belgrado (izgov. begrádo). V vseh uradnih zadevah se danes v Beogradu rabi tudi v juhi jezikih samo srbski naziv. Pridružimo se temu poenostavljenju tudi mi, kajti drugače se nam lahko zgodi, da bo neki dan ves svet poznal Beograd, samo Slovenci ne.

RADIOFONIJA.

Naš »Narodni Dnevnik« lahko z zadovoljstvom gleda nazaj v dobo pred dobrimi tremi leti, ko je tudi na polju radiofonije ledino oral med Slovenci. Pozneje, dosti pozneje so prišli drugi oraj in rezali globoke brazde na tem polju, tako da so vspeji že precej veliki, dasi od daleč nezadostni za kulturni nivo našega naroda. Ljubljanski klub amaterjev ima tu hvaležno nalogo, da začne oziroma nadaljuje lepo pričetno delo.

Danes navadni ljudje nimajo niti pojma, kako rapidno bo radiofonija v Sloveniji napredovala takrat, ko začne delovati pošiljalna postaja v Domžalah, ki se vredno pridruži večjim postajam srednje Evrope. Naš strokovnjak Sliškovič je pisal tudi o tej naši postaji v najbolj razširjeni publikaciji »Radiokalendar« za leto 1928 — v nakladi znane revije »Radio-Welt« na Dunaju. — Domači program bodo mogli poslušati daleč naokrog z navadnimi detektorskimi aparati, ki bo smel stali sam zase največ sto dinarjev, z detektorjem, dobrim kristalom in dvema slušalicama pa do 500 dinarjev. Ako bi pa tudi Ljubljana pristopila srednjeevropski zvezi Dunaj—Praga—Varšava, kar je pričakovati in le priporočati, tedaj boste v Sloveniji poslušali tudi na svoje male aparate ves srednjeevropski program. A ljubljanska postaja bi od časa do časa podajala srednji Evropi najlepše cvetke naše narodne glasbe, posebno pa našo divno narodno pesem. Mislite na te možnosti tisti, ki ste v to poklicani.

Uredništvo imenovanega koledarja je naprosilo Sliškoviča, da je priobliči svoje bogate izkušnje v gradbi modernih zvočnikov. V popularno pisani razpravi je tudi 17 slik. Prva slika kaže zvočnik v osmerokotu in v premeru 50 cm, in ta je — naj to izdam amaterjem — moj zvočnik iz mojega radiokotička. Ta poje kakor velika glasbena kapela v mojem kotu. — Priporočam ta spis amaterjem posebno zdaj, ko se bliža čas, da bodo zvočniki v vsaki slovenski hiši. Kje se dobe magnetni sistemi za tak Sliškovičev zvočnik, pove lahko tajnik ljubljanskega kluba ali inž. Metod Gabrček v Mostah št. 18. — Cel zvočnik stane bagatel, ako se amaterji malo potrudijo sami.

Naj še povem, kar je našim amaterjem precej znano, da je »Radio-Welt« pred nekaj tedni objavila znamenito Sliškovičevo razpravo o uporabi tamenta pri usmerjevalcih (Gleichrichter), t. j. priprava za polnjenje baterij, kar je ravno za naše kraje neprecenljive vrednosti. Saj je ravno polnjenje baterij danes pri nas združena s težavami in troški. Po tej Sliškovičevi razpravi pa si lahko vsak amater napravi sam napravo za polnjenje baterij, — seveda le v hišah, kjer imajo električno luč.

V treh številkah Radio-Welt je priobličil Sliškovič obširno razpravo o svojem novem sedmercevkastem aparatu »Polyhet«, ki je od jesenskega dunajskega veselejma na višku splošnega zanimanja. Celu Madjari in Poljaki so v pogajanjih, da ta aparat pridobe za svoje železnice. Tovarna Kapsch Söhne A. G., Wien XII., Joh. Hoffmannsplatz 12 je bila ves čas do zdaj tako zaposlena z izdelovanjem aparatov in sestavnih delov, da sem se jaz sam dva meseca prizadeval, da bi dobil za dva reflektanta v Domžalah dva aparata. Šele za Božič sem mogel vstopiti prijateljski zahtevi. — Kder ima Sliškovičevo razpravo z mnogimi slikami, si more aparat sam sestaviti za prav malo denarja. Seveda more uporabiti le sestavne dele, ki jih Sliškovič sam zahteva.

Pri tej priliki moram nekaj povedati: Ako kje, tedaj je v radiofoniji pravilo, da je »boljše sovražnik dobrega«. Leto za letom prinaša popolnejše aparate in posamične dele, a vsak amater hoče napredovati s časom. Toda Slovenija je daleč od tega napredka, ki prihaja k nam šele potem, ko je zastarel drugod po svetu. Ali zaloge zastarelih aparatov in sestavnih delov so — jako po ceni.

Dunajski izdelovalci pa se bahajo, da imajo ravno v Jugoslaviji najboljše odjemalce za tako zastarelo robo, ki se potem pri nas hvaleša za višek dobrote in zato dobro prodaja. Kluba amaterjev bi mogli narediti konec taki špekulaciji na nevednost in zaupnost. Kar je zastarelo, naj se razproda kot zastarela roba, ali nalašč kupovati v tujini, kar je že zastarelo, in s tem delati dobre kupčije, to je vendar prehuda zloraba zaupanja amaterjev.

A. G.

Ali veš?

S tekočo številko pričenjamo prinašati vprašanja nove družabne igre »Ali veš?«. Igra je priška k nam kakor moderni Jazz-band preko Nemčije iz Amerike in je danes tam izredno popularna. Igra je zanimivejša, bolj poučna kakor »Križanka«, ki se je skoroda preživela. Dočim spada križanka med takozvane ugankarske igre, je mogoče na vprašanja, ki nam jih stavlja »Ali veš?« odgovarjati samo s pozitivnim znanjem. Vprašanja so vzeta iz najrazličnejših vrednostnih panog kakor n. pr. zgodovina, zemljepis, prirodoslovje, matematika, fizika, literatura, politika, gledališče, film, glasba, sport itd.

Odgovori se taksirajo s točkami. Po zmislu popolnoma ali skoro popolnoma pravilen odgovor šteje dve točki; prilično točen ali točen toda nepopolen odgovor se oceni z eno točko. Kdor pa odgovori napačno ali sploh ne ve odgovora, ne dobi nobene točke.

Igre se lahko udeležita dve osebi ali pa tudi več oseb. Če jih igra več kot dva, je najbolje, da vsak posameznik odgovor pismeno priobliči izpraševalcu, tako da nihče izmed igralcev ne ve za odgovor soigralca.

25. vprašanj.

1. Kdo je dokazal, da sestoje diamant, grafit in oglje iz istega elementa, iz ogljika?
2. Kdo je spesnil narodno himno »Hej Slovanci«?
3. Koliko simfonij je zapustil skladatelj Gustav Mahler?
4. Kdo je ustanovitelj ljubljanske filharmonične družbe?
5. Kaj je Ponape?
6. Kateri nemški pesnik je izdal prevod slovenskih narodnih pesmi?
7. Kaj je alokucija?
8. Cigav je izrek, da se na svetu ne zgodi nič novega?
9. Kaj je balotaža?
10. Kateri papež je uvedel celibat za kat. duhovnike?
11. Kaj je daltonizem?
12. Kaj pomeni kratica H. R. I. P.?
13. Kaj so laodimae Christi?
14. Kdo je mufti?
15. Kako se je imenoval grški pevec, ki so ga poslušali kameni in živali?
16. Kaj je pentatev?
17. Katerega dne v letu je porcijunkula?
18. Kako se imenuje najmanjši agnelški novček?
19. Kaj je ramazan?
20. Kaj je stalaktit?
21. V katerem premogovniku Slovenije se nahaja edini antracit?
22. Kdo je napisal prvo slovensko tragedijo?
23. Kaj je Ajaccio?
24. Kaj je Albion in kaj Albion?
25. Kateri sesavec leže jajca?

VINSKA RAZSTAVA
in vinski sejem
: **V LJUTOMERU** :
dne 6. in 7. januarja 1928
v dvorani predsednika gostil.
zadruga g. JULIJA STRASSER

DRUŠTVO ZOO V LJUBLJANI.

Prijatelji naše domače favne so ustanovili v Ljubljani društvo, ki ma namen urediti in vzdrževati živalski vrt. Društvu so nadelili ime »Zoo«, kakor navadno na kratko pravimo zoološkim vrtom.

Pravila društva je potrdil veliki župan ljubljanske oblasti z odlokom z dne 29. okt. 1927, U. br. 12966. Ustanovni občni zbor z dne 6. decembra 1927 je pravila sprejel in določil članarino na 12 Din letno, plačljivo tudi mesečno po 1 Din, da more pristopiti k društvu vsakdo, ki ima smisel za društveno idejo.

Zoološki vrti so dandanes kulturna potreba in znak kulture. Zato je dolžnost vsakega Slovenca, da pristopi k društvu kot član.

Društveni odbor bo naprosil po vseh večjih krajih, ker ve za kakega ljubitelja prirode in našega zanimivega živalstva, dotične gospode, da kot društveni poverjeniki nabirajo člane in se sicer zavzamejo za društvo. Odbor prosi vsakogar, ki bi hotel na ta način pomagati društvu do skorajšnjega uresničenja njegovega smotra, naj se blagovoli javiti tajniku za poverjenika v svojem kraju.

Predno se bo mogel otvoriti zoološki vrt s potrebnimi paviljoni in zgradbami, bo društvo od časa do časa razstavljal nabrane živali. Na jesenskem ljubljanskem veseleju 1928 bo taka razstava v večjem obsegu. Odbor vljudno prosi vse one, ki imajo akvarije, terrarije ali sicer žive živali, da blagovolijo naznaniti tajniku, kaj imajo in pa če bi hoteli obenem z društvenim materijalom razstaviti.

Odbor društva daje vsakomur, ki se za stvar zanima, rada volje ustno ali pismeno pojasnila. (Predsednik dr. Alfred Senko, univ. profesor v Ljubljani, vseučilišče; blagajnik vet. Hugon Turk v Ljubljani, Aleksandrova c. 5; tajnik dr. Stanislav Bevk v Ljubljani, Aleksandrova c. 10.)

Ustanovitev zoološkega vrta v Ljubljani je zbudila povsod veliko zanimanja. Dokaz temu, da se je javilo že preko 200 članov in da so mnogi prijatelji društva naklonili izdatna predplačila. Tovarnar Fran Medič je plačal 2000 Din, dr. Jos. C. Oblak, odvnetnik, 1000 dinarjev; po 100 Din so plačali: Ciril Dolenc, bančni ravnatelj; Janez Jeraš, trgovec; Ivan Krivic, trgovec; Gabrijel Richard, franc. konzul; Ivan Korenčan, trgovec; Viktor Rohrmann, trgovec; Anton Angola, trgovec in dr. Alojz Seliskar, univ. docent. Mnogo članov je plačalo namesto same članarine (12 Din) zneske po 50, 30, ali 20 Din.

Odbor društva Zoo v Ljubljani.

6. Takso za pravico, da se tožijo pijače (točilno takso po tarifni postavki 62) je plačati za prvo polletje 1928 do dne 31. januarja 1928. Od oseb, ki ne plačajo te takse pravočasno, ki pa imajo dovolilo za točenje pijač, izterja takso pristojno oblasno eksekutivno.

7. Letno takso za bičanje za l. 1928 v znesku 200 Din je plačati do dne 15. januarja 1928, sicer se izterja eksekutivno.

8. Takso na uporabna vozila (avtomobile, fujakerske in polfujakerske vozove) je plačati za l. 1928 v Ljubljani in v Mariboru do konca meseca februarja 1928, v ostalih krajih pa do konca januarja 1928. Od zamudnih plačnikov izterja takso finančno oblastvo eksekutivnim potom.

9. Letna taksa po tarifni postavki 214 za odobritev privatnega skladišča po carinskih predpisih v znesku 500 Din zapade za l. 1928 v plačilo do 15. januarja 1928. Na zamudna plačila je zapretna kazen v izmeri trikratne redne takse.

Prosveta.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama.

Začetek ob 20. uri zvečer.

2. januarja, ponedeljek: Sodnik Zalamejski. Red B.
3. januarja, torek: Zaprt.
4. januarja, sredo: Divja račka, premijera. Premierski abnma.
5. januarja, četrtek ob 15. uri popoldne: Dva bregova. Dijaška predstava pri nižjih cenah. Izven.

Opera.

Začetek ob pol 20. uri zvečer.

2. januarja, ponedeljek: Zaprt.
3. januarja, torek: Trubadur. Red C. Gostuje ga Wilfan-Kunc.
4. januarja, sredo: Čarobna piščal, eRed D.
5. januarja, četrtek: Ples v maskah. Izven. Gostuje ga Zdenka Zikova.
6. januarja, petek ob 15. uri popoldne: Bajadera, opereta. Ljudska predstava pri nižjih cenah. Izven.
7. januarja, sobota: Hoffmannove pripovedke. Ljudska predstava pri izredno nižjih cenah.
8. januarja, nedelja, ob 15. uri popoldne: Čarobna piščal. Ljudska predstava pri nižjih cenah; ob pol 20. uri zvečer: Orkov, opereta. Ljudska predstava pri nižjih cenah.
9. januarja, ponedeljek: Zaprt.

SKORAJŠNJI PADEC FAŠIZMA NAPOVEDUJEJO ITALIJANSKI SOCIJALISTI.

Kongres socijalistične stranke italijanskih delavcev, ki se je vršil v Parizu, je pravkar končal svoje delo.

Načelovali so mu gg. Turati, Traves in Modigliani, sami stari borci za pravice proletarijata. Udeležilo se ga je mnogo poslancev, organizatorjev sindikatov in socijalističnih novinarjev, ki jih je pregnal fašizem iz domovine. Razpravljali so o taktiki, ki ji je treba slediti v boju zoper diktaturo.

G. Modigliani je podal izredno zanimivo poročilo o političnem položaju v Italiji. Razlagal je vzroke fašistovske zmage, razvoj fašizma od l. 1922 naprej in prve znake propada.

Fašizem, tako meni g. Modigliani, mora neizbežno propasti oni dan, ko bodo vsi socijalni razredi razumeli, da fašistovska tiranija ne prinaša samo gospodarskega razvoja, temveč tudi umstveno in moralno ponižanje naroda.

Dolžnost socijalistične stranke je, da sodeluje pri tem osamljenju fašizma v deželi. Proletariat sam ni v stanju pobijati vlado, ki se

ozira na 250.000 pušk, pripravljenih, da se sprožijo. Še manj bi bil to v stanju storiti, ako bi si stavil za takojšen cilj ustanovitev socijalistične republike. G. Modigliani je energično odklonil komunistično demagogijo, ki je pripodila en del meščanskih krogov duceju v nročje, in poveljeval delo demokratične antifašistovske koncentracije.

Kongres je na podlagi teh izjavanj to delo odobril in naročil vodstvu, naj energično nadaljuje s svojo akcijo med množicami italijanskih izseljencev.

Drugi poročevalec, g. Treves, je govoril za zopetno upostavitve socijalistične enotnosti. Zadnje cepljenje socialistov se je izvršilo v Italiji nekaj tednov pred »korakanjem na Rim.« Različnost metod pa v sedanjem položaju ni več zadosten vzrok za obstoj dveh različnih strank.

Trevesov predlog, ki ga je sprejel kongres, izdaja oklic na vse italijanske delavce v prilog zedin enja ter upostavlja staro ime »enotne socijalistične stranke«, ki ga je nosila stranka za časa Matteottija.

Kongres je razen tega priporočal italijanskim izseljencem, naj se učijo jezika in kulture dežele, v kateri prebivajo.

Na prijateljskem večeru, ki so ga priredili italijanski socialisti tujim zastopnikom, je imel g. Treves govor, v katerem je označil fašizem kot politično lopovstvo.

Za n' im so govorili gg. Coccia, za italijansko socijalistično stranko, Diner Denes za madžarske izseljence, Trnka za bolgarske izseljence, Rosenfeld za ruske menševike, Suhomlens za socijalne revolucionarce itd.

Slednji je g. Turati v mogočnem govoru izrazil svoje zaupanje v bodočnost. Vskliknil je: »Oni, ki obupavajo, zanikavajo bodočnost!«

Zagar:

RANJENCI.

(Skice.)

Pozna nočna ura. Mir vsepovsod, le avtomobili drvi po temnih cestah in motijo prebivalce mesta. Veliki so in nerodni, bolj podobni tovornim, kakor osebnim. Vsi so zaprti, in na vsakem je znamenje rdečega križa. Ropotajo, drvi in — drugega nič.

Tako vso noč... vso noč... Nekdo se v spanju zdrne: »Prekleta enajsta ofenziva!« »Prekleti ranjenci!« »Ali še ne bo konca?« In v avtomobilih ranjenci: »O, nikoli ne bo konca! Blaznost bruha sovraštvo, ki nima vzroka!« »Nekdo blazni in ljudje se koljejo!« Konca... Konca...

In ni avtomobilov, daleč je cesta, daleč je klanje.

Le štiri bele stene in strop. Med stenami postelje in svet postelje — na posteljah ranjenci. Vsak ima svojo številko — in ljudje so številke.

Številke so cele — ljudje niso celi.

Na dvorišču zasilne bolnice veliki čebri in kadi — vse zagnjeno s koci...

Stopim, odgrnem in vidim: Tam so roke in noge, kakor nasoljeno meso — roke in noge v čebrih...

Koga je groza? — To je danes navadno.

O, mirno hodim po dvorišču in čakam brata... Nad mano sivi oblaki, na štirih straneh umazana okna, za okni ljudje, ki prepevajo pesem, ki je nihče ne čuje...

Številke strme v bele strope...

Številke trpe...

Številke dihaajo življenje...

Spomin.

Večirilo se je. Solnce je sipalo svoje zadnje rdeče žarke, ki so se odbijali od bele kristalne odeje, pod katero je spala zemlja in se izgubljali v mrzlo meglo, ki je zakrivala dolino.

V sobi je bilo toplo. V prijetni, rdeči mrak zimske noči je enakomerno drdral materin kolovrat; predla je. Otroci smo bili na peči in molčali.

Sem pa tja so se stresle šipe na oknih. Otroci smo se tedaj spogledali, mati pa je vzdihnila. — Na italijanski fronti so grmeli topovi... Oče je bil ta dan v mestu.

Nenadoma, čisto nepričakovano, so zaškripala večna vrata in takoj nato so se začule v veži težke stopinje. Mati je ustavila kolovrat in prebledela:

»Nekdo je prišel!«

Ze v prihodnjem trenutku sta stala v sobi dva moška, oblečena po vojaško. Pozdravila sta, odzdravil jima ni nihče, le okna so spet zaškripetala ob votlem gromu. Ne da bi jima kdo namignil, sta sedla. Mati se ju je bala in z nje otroci, zato smo molčali. — Grom se je ponovil...

»Slišiš, mati, kako bobni? Ali veš, kje bobni? Od tam prihajava,« je dejal prvi. »Midva, saj naju poznaš, sva Srba, ujetnika sva. Tam za fronto sva jarke kopala in mrličje zakopavala. O, cele kupe mrličev, mati! Fej, razmesarjenih, razbitih, grdihi! Zdaj sva se naveličala; nočeva več. Ušla sva. — So tu blizu orožniki?«

»Orožniki, kakopa da so orožniki,« je v strahu odgovorila mati.

»Ti se bojiš, mati,« se je široko zasmejal prvi, »bojiš se naju, zato lažeš. Tu ni orožnikov. Le nič se ne boj, takoj odideva. Morava naprej! Dva meseca še vedno naprej in potem bova doma. Ali veš, kje je Srbija, mati?«

»Vem. Daleč je,« je odgovorila mati.

»Daleč, majka. Lepo je tam, lepa zemlja je tam, tam sva midva doma. Tam so najine žene in otroci — o vem, niso še pomrli. Ali je tvoj mož doma, majka?«

»Doma.«

»Srečna si in tudi tvoj mož. Oba sta srečna.«

»Kaj pa bi radi? Ali naj pokličem moža,« Nič ne kliči,« je odgovoril drugi. »Prišla sva, da bi nekaj prodala, za živč prodala. Veš, lačna sva. Ko sva šla tod mimo po poti in sva zagledala to kočjo, ki stoji tako v samotni, sva si takoj dejala: Tukaj se ustaviva, dobri ljudje so tu doma, pa naju bodo nasitili.«

In prvi je med tem razgrnil po mizi veliko vojaško plahto, ki je bil prej ogrnjen z njo.

»Nimamo živč na prodaj,« se je branila mati. »Zmanjkovalo bo. Vojska je.«

»No, nekaj boš dala, mati; saj ne zahtevava veliko. Toliko, da se najeva. Dve klobasi nama daj, kos kruha in liter moke — to je vse. Lačna sva.«

»O, daj, majka! Plahta ni draga. Petkrat toliko je vredna,« je silil še drugi.

»Ina kako gorka je, vso pot me je grela,« je dejal spet prvi.

»Kupite, mama,« se je oglašil na peči najmlajši brat in teklen nato k mizi ogledovat plahto.

Prvi ga je pobožal po laseh in rekel:

»No, vidiš, mati, kupi!«

»Bom vzela.«

In mati je kupila novo vojaško plahto za kos kruha, liter moke in dve klobasi... Jedla sta in odšla v ledeno noč, ki je pravkar legala na zemljo...

Kako daleč je že vse to... Devet let je vmes. Sledovi vojnih dni so izbrisani. Solnce sije gorko in prijazno po zelenem domovanju... Le sem pa tja še pade utrinek na

srce — grenak spomin...

Danes popoldne je mati sedela pri mizi in šivala. Zapazil sem solzo v njenem očesu.

»Zakaj jokate, mati?«

»Rada bi vedela, kje sta danes ona dva vojaka, ki sta nam pustila tole plahto takrat. Kadar se spomnim nanju, mi je hudo. Greh je bil, da sem jo vzela!«

»Ali bi bilo boljše, da bi odšla lačna dalje?«

»Kadar pride v hišo pošten človek, ga napasi, če moreš, in ne zahtevaj, da ti za kosček kruha pusti obleko in gre brez nje od hiše! Bil je greh!«

In nova solza je zdrknila po plahti, ki jo je mati šivala...

POLAGANJE KABLA.

Sport.

Operetna predstava pri izredno nižjih cenah. Na Silvestrovo popoldne ob 16. uri se poje v ljubljanski operi najpriljubljenejša opereta »Grafica Marica« v običajni zasedbi. Ta predstava je v prvi vrsti mišljena kot ljudska - mladinska predstava ter so zato cene zelo nizko postavljene. Posamezni sedeži se dobivajo za polovično navadno ceno v predprodaji v opernem gledališču.

Barry porazi Goodsell. Mladi angleški veslač Bert Barry je v izizvalni dirki premagal svetovnega prvaka poklicnih veslačev major Goodsell za 12 dolčin. Med tekmo, ki se je vršila v Vancouvru, je divjal močen vihar.

Tunney in Dempsey sta se zavezala, da izvojujeta prihodnje leto tretji boksmatch za svetovno prvenstvo pod managementom Tex Rickarda. Boj se bo vršil v Newyorku. Kakor se vidi, je Jack Dempsey še vedno tista zlati riba za Rickarda, ki mu do zadnjega kotička napolni velikansko areno.

Gerbaultovo potovanje okoli sveta. Znani francoski teniški igrač Gerbault je v svojem malem čolnu, s katerim potuje okoli sveta, po 28-dnevni viharini vožnji iz Reuniona dospel v Durban v Južni Afriki. Tu se bo na suhem spočil tri tedne, nakar se bo povrnil čez Capetown in Sv. Heleno na Francosko. Gerbault sicer ne potuje tako komodno okoli sveta kakor njegovi teniški tovariši Brouzet, Brougnon in Boussus, na vsak način pa doživi veliko več kot oni.

V jadrnici okoli sveta. Po dveletni odsotnosti se je povrnil kapitan Karl Kircheis s potovanja okoli sveta na svojem kutterju »Hamburg« in je pristal v Lubi. Meseca januarja 1926 je odrinil drzni kapitan iz Ham-

nik je iz sivega krzna ali pa iz somota.

5. Zelo enostaven plašč iz črnega satena, okrašen z biseri.

6. Toileta iz belega tafta, okraski so iz strasa. 7. Majhna večerna toileta iz faille-a. Barva svitlo zelena.

Modno pismo.

Bela barva daje večerni toaleti eleganten in distingviran ton. Da pa ne sliči preveč porčni obleki, je treba, da dodamo sijajni belini še kako drugo barvo. V ta namen

nam služijo lahko vse pastelne barve, predvsem pa črna. Kot material uporabljamo taft, muslen, saten, lamo ali pa faille (groba svilena materija). Zelo lepo učinkuje muslen ali pa til.

1. Večerna toileta iz muslena.

2. Ogrtač iz lame ali turškega velurja, okrašen s sivim krznom.

3. Prava linija prsi te toalete iz sivobelega tafta. V blago so ušiti srebrni motivi.

4. Kep, ki dopolnjuje toaleto je iz sivega somota, gornji del je prešit s srebrom. Ovrat-

burga, jadralski okoli Španije skozi Sredozemsko morje v Indijo, na zapadnoindijski arhipel, Sunda otoke, Philippine, Kina in Japonsko. Od tu je prišel v 53 dneh čez Honolulu, San Francisco, Mehiko skozi Panamski kanal. Iz New Yorka se je podal dne 16. novembra t. l. skozi Kanal proči domu, kamor je prišel po hudih snežnih viharjih v 18 dneh. Skupno je prevozil 34.000 morskih milj.

To in ono.

: Nekronan kralj Monaca umrl. V Nizzi je umrl te dni v 81. letu svoje starosti Camille Blanc, ki je načeloval dolgo vrsto let igralnici v Monte Carlu. Blanc je bil najuglednejši mlajši v vsej kneževini. Pogosto je užival še večjo čast, kot knez. Zato je bil po vsem svetu znan pod imenom »nekronani kralj Monaca«. Vsled svojega položaja je prišel čisto s knezi in kralji v intimne stike. Na ta način je izvedel vsakovrstne skrivnosti, ki bi vzbujale po vsem svetu senzacijo, če bi bil hotel napisati svoje memoare kot marsikaka slavna ali pa tudi neslavna osebnost. Ko je bila v zadnjem času igralnica, ki je postala tekom svetovne vojne popolnoma desorganizirana vzpostavljena zopet v vsej svoji stari krasoti, se je Blanc umaknil. Od kar je zapustil svojo pisarno s prekrasnim razgledom na luko, je jel polagoma hirati. Tudi igralnica ni bila, odkar jo je Blanc zapustil, kot zatrujejo poznavalci, več ista kot prej. Blanc je bil neumoren delavec, ki je vodil ves koncern osebno in ki so ga smatrali njegovi sodelavci za absolutno avtoriteto.

: Odvedi me, ali pa te ustrelim! »Odvedi me, ali pa te ustrelim!« je zakričala z bliski v očeh krasna 15-letna Sicilijanka Paolina Pizzo, hčerka Italijana, ki je postal v Ameriki milijonar ter nastavila mlademu umetniku Giuseppe Marchesi-u nabit samokres na srce. Ko je mladi mož, ki je zahajal v

hišo njenih roditeljev nekoliko okleval, je ponovila: »Hitro! Pobegni z menoj, sicer umreš!« Mladenič se je prestrašil ter odvedel deklico v svoj avtomobil. Naslednji dan je poslal samokres njenemu očetu, s samokresom vred pa pismo, v katerem je prosil gospoda Pizzo, da naj pride nemudoma po svojo hčerko. Ko je prišla policija, se je dala deklica mirno odvesti. Pripomnila pa je, da je ponosna, da je junakinja teke avanture ter da bo, ko bo nekoliko starejša Marchesa čisto gotovo poročila.

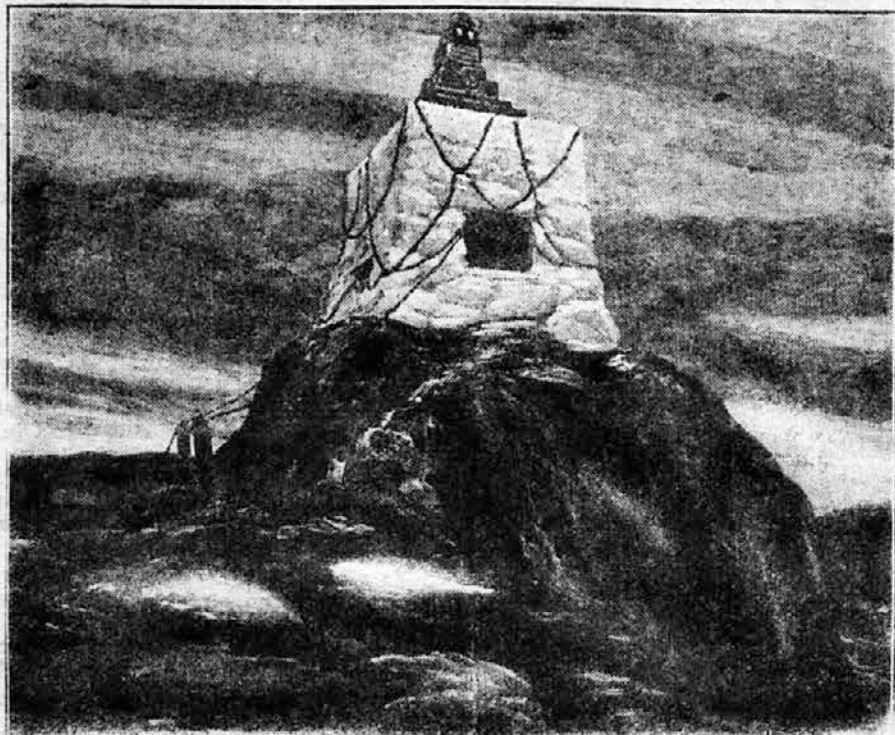
: Drugi »jaz« morilke svojega moža. Zagovornik mlade, razvajene Amerikanke Vilme West je hotel obvarovati svojo klijentnjo z originalnim argumentom, da sta združeni v njej dve osebnosti pred električnim stolcem. Vilma West, ki izvira iz bogate, ugledne rodbine v East Clekelandu v državi Ohio je bila šele 16 mesecev poročena. V prepiru s svojim soprogom je dobila krepko zausnico. To jo je tako razjarilo, da je razbila svojemu možu s kladivom glavo. Zagovornik je trdil, da se je vzbudil v mladi, ultramoderni Newyorčanki, ki je prestavljena v malomestni milien, ves dan samo pušila popivala in kvartala, njen drugi »jaz«, ki je izvršil zločin. Po izvršenem umoru se peljal drugi »jaz« z avtomobilom k znanecem ter je igral tam pozno v noč bridge.

: Odtisi prstov 1.250.000 zločincev. Kolekcija odtiskov prstov pri justičnem oddelku v Zedinjenih državah je najbogatejša na svetu. Zbirka vsebuje namreč nad 1.250.000 odtiskov prstov zločincev. Tekom lanskega leta je moral dati departement na podlagi kolekcije 76.000 informacij.

: Zvest pes. V hiši privatnega uradnika Jožefa Csanada v budimpeštanski okolici, ob robu gozda, je izbruhnil nedavno požar. Rodbina je spala in ni ničesar opazila. Pesčuvaj je jel neusmiljeno tuliti. Toda njegovi gospodarji ga niso slišali. Tedaj je skočil pes k vratom ter jih jel grizti. Ker Csanada in njegovi tudi tega alarma niso slišali,

je skočil pes skozi šipo zaprtega okna v sobo ter jel vleči očejo svojega gospodarja s postelje, nakar se je Csanada zbudil ter poklical še svojo ženo in svoje otroke. Bil je

pa tudi že skrajni čas. Komaj so planili ljudje v negližeju iz goreče, iz lesa zgrajene hiše na prosto, se je zrušil goreči strop, ki bi jih bil sicer pokopal.

SPOMENIK OB MURMANEKEI ZELEZNICI.

To železnico so gradili tudi slovenski vojni ujetniki in v masah umirali vsed miraza in pomanjkanja. V Rusiji so govorili, da je ta najbolj severna ruska železnica zgrajena na človeških kosteh. Toliko tisočev vojni ujetnikov je umrlo pri gradnji železnice.

Ilya Erenburg:

117

Ljubezen Jeanne-e Ney.

(Iz ruščine prevedel S. L.)

45.

Temu so bile priča zvezde.

Mnogo dni je od takrat minilo. Ze štiri mesece. Kostanji na bulvarju Arago so se že ogotili in v deželi je bila jesen. V nočeh se je na podstrešna okna mansard poveznilo ogromno črno nebo, s katerega so se usipale zvezde. V mansardi, kjer je stanoval Pièrre i citra, je bilo mnogo črnih noči in mnogo zvezd. Pod njimi, pod kvadratnim oknom, ki je gledalo naravnost v nebo, je ležala Jeanne.

Ko je Poitra dva dni po usmrtni Andreja odsedel svojo kazen in zapustil jetnišnico, je zagledal žensko, ki je še vedno nepremično sedela na hodniku. Vzel jo je k sebi. Jeanne sploh ni govorila. Bila je bolna. Zdravnik je svetoval, naj se jo odda v bolnico, kjer so strežnice. Pa kaj ne more biti sam Poitra izvrstna strežnica? Kadar je odhajal na delo, ga je nadomestovala mala Lisette. Jeanne je bila težko, nevarno bolna. Živčni mrzlici je sledila pljučnica. Jeanne-i se je bledlo. Zdela se je, da njeno slabotno telesce ne bo vzdržalo teh strašnih noči. Doktor je kar pripravljaval na smrt. Pa ni umrla. Mogoče zato ne, ker si je v redkih trenutkih, ko se ji je vračala zavest, želela smrti in jo je klicala.

Pièrre Poitra jo je negoval. Negoval jo je boljše, ko vsaka strežnica. Znal je biti nežen, zelo nežen, tih in otožen, ta vesel, brezskrbni šofer. Skrbno je obkladal razpaljeno Jeanne-ino čelo z mrzlimi obkladki, ki jih je sam držal, v strahu, da bodo za Jeanne-o pretežki. Ko je opazil, da se Jeanne počasi kolikor toliko popravlja, je bil vesel in se je smehljaj jasnim zvezdam v okencu. Vročina je že zdavnaj penehala. Jeanne je spala in jedla. Je pa še vedno molčala. Z velikanske težavo je kratko odgovorila na vprašanje Poitra. Zdravnik je pofilozofiral o apatiji in predpisal kapljice. Po ji niso pomagale, kako naj kapljice popravijo to, kar so napravili ljudje? Jeanne ni hotela več živeti. Ni mogla. In zaman bi bilo klicati k njej vse profesorje Pariza.

Jasnega oktoberskega dne, ko visi v zraku toliko svežilne sile, ko se hoče teči, peli, delati, ko se tako silno hoče živeti, je Poitra sklenil, da bo napravil zadnji poskus. Vedel je, da bo to pomagalo, če je sploh še mogoča kaka pomoč. Ta poskus je bil podoben zdravlilom, ki so po lekarnah zaprta v posebnih omaricah in so zaznamovana z mrtvaškimi glavami. Ta poskus je lahko ubije ali pa ozdravi. Poitra se je odločil in je nekega večera pripeljal v mansardo Gabrijelo.

To ni šlo kar tako. Gabrijela je že zdavnaj postala gospa Pou, soproga Gastona z odpadlim nosom, ki jo je zapiral. Gaston bi

ji seveda nikdar ne dovolil, da bi šla k Jeanne-i. Poitra je moral dolgo prežati pri zadnjih vratih na ulici Tibonmairy. In ko se je Gaston odpravil v kavarno, da odigra svojo partijo na biljardu, je Poitra hitro odvedel Gabrijelo iz hiše.

Gabrijela je te mesece veliko prestala. Pravijo, da angeli vse zmorejo. Ampak pomislite vendar, ali je bilo Gabrijeli lahko biti za ženo Gastonu! Gabrijela je poznala polže gospoda Rajmonda Neza, poznala je mokre roke Halibjeva, in vendar jo je Gaston v svojo podlostjo presenetil. Med tihim jokom v svoji večni noči, v prokletem labirintu pisarne, se je pa Gabrijela začela naenkrat smehljati z blaženim smehljajem. Ogabnosti so že odšle mimo nje.

Ko je zdaj zaslišala znano dihanje Jeanne-e, je morala naglas ponoviti besede, kakor je bil naročil Andrej, ko ga je šla po razpravi še enkrat obiskat v celico. Takrat ji je rekel: »Ne imenujte mi je tukaj. Potem jo pa najdete in ji povejte, da sem se smehljaj. Vi tega ne vidite — morate mi pa verjeti: zdaj se smehljaj. In smehljaj se bom do zadnjega trenutka. Povejte ji, da je bila ona ves čas v celici z menoj in ni odšla ves čas od mene. Povejte ji, da nisem ničesar pozabil. Tukaj v celici sem slišal petje kosov iz luksemburškega parka. Pazniki se me tukaj bojijo, zdravnik me je preiskal, ker menijo, da se mi je omračil um. Vi ji pa povejte, da sem srečen od ljubezni. Edi-

no ljubezen mi daje sila. Ne strahu, ne zlobe ne čutim več. Vi ji vse to povejte — nikomur pa ne zaupajte njenega imena. Povejte ji, da se mibil srečen, kolikor le more biti srečen človek. Povejte ji, da sem jo ljubil.«

Gabrijela je takrat v celici lovila njegove besede in si jih utiskala v spomin. Ko ji je vse povedal je padla pred Andrejem na kolena, poljubljala je njegove roke. Hči umorjenega je poljubljala roke morilca. Sam ravnatelj jetnišnice ni takrat prenesel tega prizora in je prekinil sestanek. Ni se zastoj slepa rodila, ni zastoj slepa živela. Slepica je takrat spoznala, kaj je ljubezen. Spoznala je od česa človek na tem svetu sploh živi.

Zdaj je bila Gabrijela razburjena. Dobro, da ni imela takih oči, kakor vsi drugi. Dobro, da ni mogla videti Jeanne-e. Namesto mlade, vesele deklice iz Loirette-a, kjer je mnogo glicinij in vina, je na postelji ležala bolnica, tako tenka, tako prosodna, da bi se z njo lahko primerjalo samo ogoljeno jesensko drevje, ženska brez pogleda, brez glasu, brez življenja, ne ženska, ampak — senca. Gabrijela pa vsega tega ni videla. Samo znano dihanje je slišala. Bila je zelo razburjena, uboga slepica. Zdela se ji je, da ne bo mogla ponoviti onih besed, ki jih je naročil Andrej, ki jih je bila polna tišina njene večne noči na ulici Tibonmairy.

(Dalje prihodnjik.)

VINOCET

tovarna vinskega kisa, d. z. o. z., Ljubljana
nudi

**najfinejši in najokusnejši
namizni kis iz vinskega kisa.**
Zahtevajte penudbo. — Telefon št. 2389.

**Tehnično in higijenično najmoderneje
urejena kisarna v Jugoslaviji.**
Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadst.

TISKARNA »MERKUR«

GRADJENIŠČA: ULICA ŠTEV. 25

TELEFON ŠTEV. 2552

TELEFON ŠTEV. 2552

je priporočila za vse vrste tiskanih in pisanih del

ŠTAMPILJE
etikete
SITAR & SVETEK
Ljubljana
S. Petra C. 19

Išče se

stanovanje, obstoječe iz
kuhinje ter dveh sob v
centrumu mesta. Plača se
dobro. Ponudbe na upra-
vo lista pod Stanovanje

Širite »Narodni
Dnevnik«.

MALI OGLASI

Za vsako besedo se plača
50 par. Za debelo tiskane
pa Din 1.—.

Koks - Čebin

Wolfova 1/II. - Telef. 2058.

Prodaj

dve boljši 4 vrstni har-
moniki, in sicer dvo-
triglasno firme Lubas. —
Harmoniki imata lep in
priazen glas in sta do-
bro ohranjeni. Naprodaj
sta pri Stefanu, 5. mest-
na hiša na Kobaridski
cesti, Bežigrad, Ljubljana

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

Račun poštno hranilnice št. 14.257.

reg. zadr. z nom. zav.

Brzjavke: »KMETSKI DOM«. Telef. št. 2847.

V LJUBLJANI -- Tavčarjeva (Sodna) ulica šte. 1, pritličje.

DAJE:

Posejila na vknjižbo, proti poročilu ter za-
stavi premijs in vrednostnih papirjev ter
dovoljuje kredite v tekočem računu pod
najugodnejšimi pogoji.

OBREŠTUJE VLOGE

na knjižice tistih **6%** brez odpovedi.
Večje stalne vloge in vloge v tok. računu
po dogovoru.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razredne loterije.

PRESKRBUJE:

Kavcije, inkase, srečke in vrednostne papirje
ter čoke in nakaznice (nakazila) na druga mesta.

URADNE UR:

Vsak delavnik od 8. do 12.1/2, in od 2. do 4.1/2.